

ford madox ford

un soldat de nădejde

Traducere din limba engleză și note de
Florența Simion

EDITURA ALLFA

Aceasta e cea mai tristă poveste pe care mi-a fost dat s-o aud vreodată. Ne cunoșteam cu familia Ashburnham din timpul celor nouă vacanțe petrecute în Nauheim și eram foarte apropiați – sau, mai degrabă, ca să îți dai seama cât de buni prieteni eram, îmi vine să spun că ne potriveam ca o mănușă. Soția mea și cu mine îi cunoșteam pe căpitan și pe nevasta lui mai bine decât pe oricine altcineva, și totuși, din alt punct de vedere, nu știam absolut nimic despre ei. Poți avea acest tip de relație numai cu niște englezi, despre care nici până astăzi nu am aflat absolut nimic, deși m-am străduit să pun cap la cap tot ce ar putea reconstitui această nefericită poveste. Până acum șase luni nici nu pusesem piciorul în Anglia și, fără doar și poate, în viața mea nu sondasem abisurile sufletului englezesc. Cunoscusem doar pojghița amăgitoare de la suprafață.

Nu vreau să spun că nu cunoșteam destui englezi. Pentru că, vrând-nevrând, trăiam în Europa și eram – nu dinadins – niște americani tihniți, ceea ce e cam totuna cu a spune că nu prea eram americani, ne-am trezit aruncați în societatea englezilor de condiție bună. Parisul devenise casa noastră. La începutul iernii ne retrăgeam undeva între Nisa și Bordighera, iar între iulie și septembrie eram tot timpul la Nauheim. Cu siguranță vei pricepe din fraza anterioară că unul dintre noi avea, cum se zice, „probleme cu inima“ și, dacă o să-ți

mai spun și că soția mea a murit, vei deduce că ea era cea suferindă.

Căpitanul Ashburnham avea și el „probleme cu inima“. Numai că dacă lui îi era de ajuns să stea o lună la Nauheim ca să se înzdrăvenească pentru tot restul anului, cele două luni pe care noi le petreceam acolo abia dacă o ajutau pe biata Florence să rămână în viață de la un an la altul. Cauza bolii lui de inimă era, mai mult sau mai puțin, jocul de polo sau, în general, practica-re excesivă a sporturilor în tinerețe. În schimb, biata mea Florence își distrusese sănătatea din cauza unei furtuni pe mare, petrecute în timpul primei noastre călătorii spre Europa, iar motivul imperativ pentru care eram întemnițați pe acel continent erau ordinele medicilor, care ne avertizaseră că până și o scurtă traversare a Canalului Mânecii putea însemna sfârșitul pentru biata femeie.

Când i-am cunoscut, căpitanul Ashburnham avea treizeci și trei de ani și tocmai se întorsese din India, țară în care nu avea să mai pună vreodată piciorul deo-arece, bolnav fiind, fusese lăsat la vatră; doamna Leonora Ashburnham avea treizeci și unu. Eu aveam treizeci și șase de ani, iar biata Florence treizeci. Acum Florence ar fi avut treizeci și nouă de ani, iar căpitanul Ashburnham patruzeci și doi; eu am patruzeci și cinci de ani, iar Leonora patruzeci. Trebuie să înțelegi, deci, că prietenia noastră a fost cea a unor oameni aflați la începutul vârstei mature, întrucât toți aveam firi foarte liniștite, iar soții Ashburnham erau, mai ales, așa cum obișnuiesc englezii să spună, „de condiție foarte bună“.

Presupun că bănuiești deja că descindeau direct din acel Ashburnham care l-a însoțit pe Carol I pe eșafod,

dar, exact așa cum te-ai aștepta din partea englezilor din clasa lor socială, probabil că niciodată nu ar fi lăsat să se vadă acest lucru. Doamna Ashburnham era o Powys; Florence se trăgea din familia Hurlbird din Stanford, statul Connecticut, unde, după cum știi, oamenii sunt chiar mai de modă veche decât ar putea fi vreodată englezii din Cranford¹. În ce mă privește, eu fac parte din familia Dowell din Philadelphia, statul Philadelphia, unde – fapt dovedit istoricește – poți găsi mai multe familii engleze vechi decât în șase comitate din Anglia laolaltă. Și, ce-i drept, port cu mine – ca și cum ar fi unica ancoră ce mă leagă în mod invizibil de orice loc de pe glob – titlurile de proprietate ale fermei mele, care se întindea odată pe câteva cvartale din actualele străzi Chestnut și Walnut. Titlurile mele de proprietate sunt din wampum și i-au fost înmânate de o căpetenie indiană primului Dowell, care a plecat din orașul Farnham din Surrey ca însoțitor al lui William Penn². Cât despre Florence, la fel ca mulți alți locuitori din Connecticut, familia ei se trăgea din apropiere de Fordingbridge, care este locul de baștină al celor din neamul Ashburnham. De altfel, de aici și scriu.

Probabil că te întrebi de ce scriu. Să știi însă că am multe motive. Nu-i deloc ceva neobișnuit ca oamenii care au fost martori la jefuirea unui oraș sau la distrugerea unui popor să vrea să pună pe hârtie ceea ce au văzut, pentru binele moștenitorilor necunoscuți, ori pentru

¹ *Cranford* – roman al scriitoarei britanice Elizabeth Gaskell, în care este prezentată viața foarte provincială și încărcată de prejudecăți a locuitorilor orașelului englezesc fictiv Cranford.

² William Penn (1644-1718) – antreprenor, filosof și quaker englez, fondatorul provinciei americane (ulterior al statului) Pennsylvania.

generațiile nespuse de îndepărtate; sau, pur și simplu, pentru a-și scoate din minte imaginile care îi bântuie.

Cineva spunea odată că moartea de cancer a unui șoarece este echivalentul prădării Romei de către goți, iar eu vă jur că destrămarea micului nostru cerc a fost un eveniment la fel de neconceput. Dacă ne-ai fi văzut pe toți stând împreună, să zicem, la o măsuță în fața clubului din Homburg, bându-ne ceaiul de după-amiază și uitându-ne la minigolf, ai fi zis că suntem o fortăreață inexpugnabilă. Eram, dacă vrei, ca o corabie imensă care plutește pe mare cu pânzele albe larg întinse, părând cea mai mândră și mai sigură dintre toate lucrurile frumoase și sigure pe care Dumnezeu i-a îngăduit omului să le conceapă. Unde în altă parte să cauți adăpost? Unde să găsești un loc mai bun?

Trăinicie? Stabilitate? Nu-mi vine să cred că s-au dus. Nu pot să cred că toată viața noastră îndelungată și liniștită, ca un menuet, a fost spulberată în patru zile infernale, după nouă ani și șase săptămâni. Pe cuvânt de onoare, intimitatea noastră chiar era ca un menuet, pur și simplu pentru că în orice clipă, în orice împrejurare, știam încotro ne îndreptam, unde aveam să ne așezăm, ce masă aveam să alegem cu toții; puteam să ne ridicăm și să plecăm toți patru dintr-odată, fără ca vreunul dintre noi să facă vreun semn, mereu pe muzica orchestrei din Kur, întodeauna stând în lumina soarelui calduș sau, când ploua, în adăposturi discrete. Nu, chiar nu se poate ca totul să se fi dus. Un menuet *de la cour* nu poate fi distrus. Partitura poate fi închisă, clavecinul la fel: șobolanii pot roade panglicile de satin alb ascunse în scrinuri și prin șifoniere. Gloata poate să prade palatul Versailles; Trianonul se poate prăbuși, dar menuetul, fără urmă de

îndoială, menuetul însuși va continua să danseze fără încetare, înălțându-se către cele mai îndepărtate stele; cu siguranță că la fel se învârte încă și menuetul nostru de la băile din Hesa. Să nu existe oare niciun colț de rai în care vechile și minunatele dansuri, vechile și minunatele prietenii să trăiască încă? Să nu existe oare nicio Nirvana pătrunsă de sunetele fantomatice ale instrumentelor de mult ajunse praf și pulbere, însă ale căror suflete fragile și tremurătoare sunt nepieritoare?

Ba nu, martor mi-e Dumnezeu, totul e minciună! Noi nu dansam niciun menuet; eram într-o temniță – o temniță plină de isterici urlători, legați fedeleș, ca nu cumva zbiețele lor să depășească în putere zgomotul făcut de roțile trăsurii noastre, în timp ce ne plimbam pe potecile umbrite din pădurea Taunus.

Și totuși, jur pe sfântul nume al Creatorului meu, totul era aievia. Soarele strălucea cu adevărat; muzica era aievia și aievia era clipocitul apelor ce țâșneau din boturile delfinilor de piatră. Căci, dacă eu credeam că suntem patru oameni care împărtășesc aceleași gusturi, aceleași dorințe, care se mișcă – sau mai degrabă nu, nu se mișcă –, că suntem ființe care stau în aceleași locuri în înțelegere deplină, oare nu acesta era adevărul? Dacă timp de nouă ani întregi am avut un măr frumos, putred însă din rădăcină, iar putreziciunea lui mi s-a dezvăluit abia în ultimele patru zile din cei nouă ani și șase luni, nu-i oare adevărat când afirm că timp de nouă ani am avut un măr fumos? Atunci, la fel se poate spune despre Edward Ashburnham, despre Leonora, soția lui, și despre biata, draga mea Florence. Și, dacă te gândești mai bine, nu ți se pare cam ciudat faptul că putreziciunea fizică a doi dintre cei patru stâlpi ai sălașului nostru pătrat nu mi-a

părut niciodată a fi o amenințare pentru trăinicia lui? Și nici măcar acum nu-mi pare o amenințare, chiar dacă doi dintre ei au pus mâinile pe piept. Nu știu...

Nu știu nimic, n-am nicio umbră de cunoștință despre sufletele oamenilor. Nu știu decât că sunt singur, înspăimântător de singur. Pentru mine, nicio vatră nu va mai fi de-acum semn de întâlniri prietenești. Niciun fumoar nu va mai fi populat decât de oameni ipocriți, printre fuioare de fum. Dar, pentru Dumnezeu, atunci ce știu eu altceva decât ce se petrece în casele oamenilor sau în fumoare, căci în asemenea locuri mi-am petrecut întreaga viață? Căldura căminului! – Ei bine, acolo se afla Florence: în toți cei doisprezece ani scurși de la furtuna care părea să-i fi slăbit inima în mod irecuperabil, nu cred că am pierdut-o din ochi măcar un minut; doar când era cuibărită în pat, iar eu mă aflam probabil jos, stând de vorbă cu câte un prieten pe holuri ori prin vreun fumoar, sau făcându-mi plimbarea de seară în timp ce îmi fumam trabucul înainte de culcare. Știi, eu nu o condamn pe Florence. Dar cum oare puteuse ea să știe tot ceea ce știa? De unde aflase? Și încă atât de bine! Doamne! Nu mi se pare că ar fi avut timp. Probabil că se întâmpla pe când îmi făceam băile, exercițiile suedeze, când mi se făcea manichiura. Având în vedere că duceam o viață de infirmieră sânguincioasă și istovită, trebuia să fac ceva ca să mă mențin în formă. Sigur atunci se întâmpla! Și totuși, nici așa nu avea destul timp să poarte acele conversații extrem de lungi și pline de înțelepciune lumească, pe care Leonora mi le-a povestit după moartea lor. Și oare cum aș fi putut să îmi închipui că în timpul plimbărilor noastre obligatorii prin Nauheim și prin vecinătate ea își mai găsea timp și

pentru negocierile interminabile pe care le ducea între Edward Ashburnham și soția lui? Și nu e de necrezut că în tot acel timp Edward și Leonora nu-și vorbeau nicio dată când erau singuri? Ce să mai crezi despre oameni?

Îți jur, cei doi formau un cuplu model. El îi era cât se poate de devotat, însă fără să pară îngâmfat. Era atât de pus la punct, cu ochii lui albaștri atât de onești, ba chiar având o ușoară urmă de prostie, plin de atâta căldură și bunătate sufletească! Iar ea – atât de înaltă, arătând absolut minunat în șa, atât de frumoasă! Da, Leonora era extrem de frumoasă și atât de incredibil de reală, încât părea prea bună ca să fie adevărată. Vreau să spun că, în general, oamenii nu sunt copleșiți cu toate darurile, ba încă și la superlativ. Să fie cea mai importantă familie din ținut, să aibă cu adevărat aerul că fac parte din familia cea mai importantă, să fie bogați într-un mod atât de potrivit; să aibă maniere perfecte – până și ușoara tușă de insolență care pare necesară. Să aibă toate astea, să fie toate astea! Nu, era mult prea frumos ca să fie adevărat. Și totuși, chiar în dimineața asta, pe când stăteam de vorbă despre cele petrecute, ea mi-a mărturisit:

„Am încercat cândva să-mi iau un amant, însă mi s-a făcut o asemenea greață, m-am simțit atât de vlăguită, încât a trebuit să-l izgonesc.“ A fost cel mai uluitor lucru pe care l-am auzit vreodată. Iar ea a continuat să-mi povestească: „Eram în brațele unui bărbat. Un tip atât de drăguț, atât de plăcut! Iar eu îmi spuneam cu îndârjire, îmi șuieram printre dinți, cum se scrie în romane – și chiar țineam dinții încleștați: «Acum o să merg până la capăt și, măcar o dată în viață, chiar o să mă distrez de minune – măcar o dată în viață!» Eram în întuneric, într-o trăsură, ne întorceam de la un bal vânătoresc.

Am avut de străbătut optsprezece kilometri! Și deodată amărăciunea sărăciei fără capăt, a prefăcătoriei fără de sfârșit, m-a ars asemenea unor tăciuni încinși și a stricat totul. Da, am fost nevoită atunci să-mi dau seama că mă distrugeam chiar în clipele în care mă simțeam bine. Atunci am izbucnit în lacrimi și am plâns fără încetare tot drumul, cale de optsprezece kilometri. Încearcă numai să-ți închipui că mă vezi plângând! Și gândește-te numai că eu mi-am bătut joc de omul acela atât de drăguț. Nu m-am purtat deloc frumos, așa-i?”

Nu știu, nu știu; oare ultima ei remarcă era demnă de o femeie ușoară? Sau poate că, în fundul sufletului, așa gândesc toate femeile, fie ele de condiție bună sau nu? Poate că ele chiar așa gândesc mereu în privința asta? Cine știe?

Dar dacă nu știm nici măcar acum, în această clipă, în acest moment, în acest moment de decădere a civilizației în care ne aflăm, după toate predicile cohortelor de moralști și după toate învățăturile pe care mamele le dau fiicelor, de când e lumea... dar poate că asta orice mamă își învață fiica, nu prin cuvinte, ci cu ochii sau vorbindu-i cu sufletul. Și dacă nici măcar atât nu știm, atunci ce știm cu adevărat și de ce ne aflăm aici?

Am întrebat-o pe doamna Ashburnham dacă îi povestise despre asta lui Florence și ce reacție avusese soția mea, iar răspunsul ei a fost: „Florence nu a zis absolut nimic. Ce era să spună? Nu era nimic de spus. În sărăcia apăsătoare în care ne înămoliserăm, încercând să păstrăm aparențele, și în felul în care am sărăcit – știi la ce mă refer –, orice femeie ar fi fost îndreptățită să-și ia un amant și să accepte cadouri. Florence a povestit odată despre o situație foarte asemănătoare – era puțin

cam prea bine-crescută, prea americană pentru a vorbi despre mine – că era împrejurarea perfectă să te lași dusă de val și că femeia putea acționa foarte bine sub impulsul momentului. A spus asta folosind o expresie americană, evident, însă acesta era sensul. Cred că a zis ceva de genul: «Depinde de ea dacă se bagă sau nu...»“

Nu vreau să credeți cumva că îl consider pe Teddy Ashburnham o brută. Nu cred că era. Cine știe, poate că toți bărbații sunt așa. Căci, așa cum spuneam, oare ce știu eu cu adevărat până și despre fumoaie? Unii povestesc pe acolo niște lucruri incredibil de vulgare, atât de vulgare, încât ți se face greață. Și cu toate astea, s-ar simți jigniți dacă li s-ar sugera cumva că nu sunt genul de bărbat cu care ai avea încredere să îți lași soția. Ba e chiar foarte probabil să se simtă cu adevărat jigniți – mă rog, dacă oricine poate rămâne singur cu oricine. Numai că bărbații de genul ăsta sunt mai mult decât încântați să asculte ori să povestească asemenea anecdote vulgare, sunt mai încântați de ele decât de orice altceva pe lume. Vânează fără pic de chef, se îmbracă fără vlagă, iau cina în silă, lucrează fără pic de entuziasm și se plictisesc de moarte când vine vorba să poarte o discuție de trei minute despre absolut orice; însă în clipa în care încep conversațiile fără perdea, încep să râdă, se animă deodată și se trântesc în scaune. Și atunci, dacă asemenea povestiri li se par atât de plăcute, cum e posibil să se simtă jigniți – în toată puterea cuvântului – dacă le insinuezi că ar putea atenta la onoarea soției tale? Dar repet: Edward părea cel mai imaculat cu putință; un magistrat excelent, un soldat de primă clasă, unul dintre cei mai buni moșieri, după cum se spune, din regiunea engleză Hampshire. Veghea conștiințios asupra săracilor

și a bețivilor. Și, în toți cei nouă ani de când îl cunoșteam, a istorisit numai lucruri care puteau fi publicate direct în paginile ziarului *The Field*. Nici măcar nu-i plăcea să asculte vulgarități: începea să se foiască, se ridica și ieșea să își cumpere trabucuri sau orice altceva. S-ar fi zis că era exact genul de bărbat pe mâna căruia ai avea încredere să-ți lași soția. Eu am avut încredere în soția mea și totul a fost o nebulie. Cu toate acestea, sunt din nou în încurcătură. Dacă bietul Edward era primejdios pentru că se exprima cast – și se spune că asta e mereu piatra de încercare a libertinilor –, atunci ce să cred despre mine? Întrucât declar în mod solemn că nici măcar n-am încercat vreodată în viață să insinuez ceva vulgar în conversații, dar, mai mult decât atât, garantez că gândurile îmi sunt curate și că duc o viață absolut castă. Și atunci, ce înseamnă asta? Să fie totul numai o nebulie, o bătaie de joc? Să nu fiu eu cu nimic mai presus de un eunuc? Sau bărbatul adevărat, bărbatul în toată puterea cuvântului, nu e altceva decât un armăsar în călduri, care tânjește neîncetat la nevasta vecinului?

Nu știu. Și nimic nu ne poate călăuzi. Iar dacă într-un domeniu atât de elementar precum morala sexului totul plutește într-o negură atât de deasă, ce anume ne poate arăta calea cea dreaptă în cazul moralei mai subtile a tuturor contactelor personale, a asocierilor, a activităților? Sau ar trebui să acționăm doar mânați de impulsuri? Nimic nu e clar.